

MAYER ERZSÉBET

Adj már csendességet,
lelki békességet...

Olescher Tamás (1954–2021) emlékkiállítás,
2022. szeptember 7., Vízivárosi Galéria

A *pálfordulás* kifejezés a hátköznapi nyelvhasználatban is gyakran előfordul. Arra az állapotra vonatkoztatjuk, amikor megszokott életutunkról letérünk valami ismeretlen ok miatt, s ellenkező irányba fordulunk. A kifejezés eredete a Bibliában található, amikor is a keresztényüldöző Saulusból Jézust követő Paulus lesz. De a jelentés gazdagabb, Saulus magabiztos, kifelé irányuló állapotából, a biztosnak tűnő nyeregből zuhan a földre. Tehát nemcsak arról van szó, hogy a magasból a mélybe juthatunk, a határozott meggyőződésünket váratlan esemény miatt elveszíthetjük, hanem arról is, hogy vannak az emberi akaratot, meggyőződést felülíró törvényes véletlenek az ember életében, ahogy ez Olescher Tamás életművében is szembetűnő. Kimenekül a szocialista realizmus rács-szerkezetéből, hogy Nyugat-Németországban kiélje és megélje avantgárd törekvéseit, majd a rendszerváltás után visszatér Magyarországra, s amolyan Bartók Bélaként a gyökereket keresi a népi kultúra örökségében. „Színházi” ember lesz, performanszokat szervez. Teljes összhangban él a kor nemzetközi művészi tendenciáival: használja az új médiumokat, és önmagát is médiumként tételezi, létrehozva ezzel az újszerű műalkotást.

Nehéz elképzelnünk az utolsó periódusban szakrális alkotásokat készítő Olescher Tamást, a Vízivárosi Galéria vezetőjét, hogy kopaszra nyírt fejjel egy összetákolt emelvényen ül mozdulatlanul Rodin *Gondolkodójának* pózában, míg körülötte, mondjuk, Kubrick *Úrodüsszeiájának* híres thereminen előadott szférikus zenéje szólna, majd egy negyedóra múlva lemászna az emelvényről, s csupán annyit mondana a megjelenteknek, hogy: „a kiállítást megnyitottam”. Vagy témától függően, bőbeszédűbben hozzátenné: „menjetek békébe”. Valóban nehéz elképzelni, pedig ez történt Frankfurtban a csernobili katasztrófa kapcsán megrendezett performanszon. Az is nehezen elképzelhető, hogy itthon ezt bárki megtehetné volna a komoly hírzárlat, a szűrt információk időszakában, s már csak azért sem, mert az esemény közvetlen szomszédságunkban, az akkori Szovjetunióban történt.

A Vízivárosi Galéria emléktárlata rendhagyó, mert Olescher Tamás tisztelői a teljes életműről kaptak áttekintést. Köszönet érte a szervezőknek, rendezőknek, közreműködőknek és a családnak. A képek elrendezése is segít az áttekintésben. A korai évek avantgárd, formabontó alkotásait megmetszik a késői évek szeretetképei, a hátsó teremben pedig a performanszok emlékei láthatók, mindez megtűzdelve korabeli fotókkal. A frankfurti művek erőteljesen mutatják az átláthatatlan és áthatolhatatlan külvilágban feloldódni vágyó ember helyét, mint ahogy a társkeresés nehézségeit is.

A „torony kép” (*Páros-sorozat*, 1987) lendületes vonalai jól érzékeltetik a kitörés, a felfelé törekvés vágyát, az elszántság lendületét, mint ahogy a kavargó, még rendezetlen világ erejét is. Mindezek a megnyilvánulások az érett korszakban renddél, békével és a szellemivel válnak. Olescher nyugati tapasztalatai révén olyan mély rétegekbe hatolt, amelyek a civilizáció gyümölcseire sóvárgó keletieknek nem adatott meg. Szolzsenyicinnek is bele kellett kóstolnia a civilizáció hívságaiba, hogy ki tudja mondani: „A mai fejlett Nyugat megmutatta a saját példáján, hogy az emberi megváltás forrása nem a nyugati bőség, nem a sikeres üzlet.”

Olescher Tamás életében egyre inkább megfordultak az irányok: Nyugatról Kelet felé, a kinti világ meghódítása helyett a belső szellemi ember építése vált fontossá. Minden bizonnyal Vasadi Tamás *Különben szétesik* című 1996-os könyve meghatározó élmény volt számára, nemcsak azért, mert ő illusztrálta, hanem mert komoly ismeretet szerzett a diabolikus (szétszedő, szétromboló) erők természetéről. S megértette, hogy az Istentől elhagyatott lélek vagy az Isten létét tagadó ember Lucifer színpadán játszik. Így csatlakozik Nietzsche és Dosztojevszkij istenkereső felismeréséhez.

MAYER ERZSÉBET (1951) Budapest

OLESCHER TAMÁS (1954–2021)

Amikor Dosztojevszkij *A Karamazov testvérek* nagyszabású regényében megfogalmazza, „ha nincs Isten, minden megengedett”, akkor sok minden világossá válik a mai ember számára is. Az önmagát mindenhatónak tételező agyember olyan jogi, intézményi, mediális rendszert fog kiépíteni, amelyben az ördögök (tudatos gonosztevők) szabadon járhatnak-kelhetnek a világban, s ahogy Madách Lucifere, elégedetten dörzsölhetik tenyerüket. Nem véletlenül figyelmeztet 1924-ben Spengler *A Nyugat alkonya* című könyvében: „minden kultúra lényege a vallás, következésképpen minden civilizáció lényege a vallástalanság”. Majd kritikusan továbbviszi a gondolatot: „a nyugati ember mindig megkövetelt valamit a többi embertől, azt tudta, hogy neked mit kell csinálnod, parancsolt és követelt, mindezt távhatásként”. Viktor Pelevin, a mai orosz irodalom fenegyereke ehhez csupán annyit fűz hozzá, hogy megérkeztünk az *új őszintétlenség* és a *ravasz biznissz* korszakába.

OLESCHER TAMÁS, Opera-előadás, Frankfurt am Main, 1983 (Gál György fotója); Fotóperformansz, Frankfurt am Main, 1984 (Gál György fotója)

A kérdések kérdése az, hogy mit lehet ilyen körülmények között tenni. Lesznek, akik III. Richárd hű utódjaiként elhatározzák, hogy gonoszak lesznek. Néhányan megpróbálnak óvatosan védekezni, kritikusan viszonyulni. Lesznek, akik beleőrülnek felismeréseikbe, mint Nietzsche. És lesz néhány Olescher Tamás, akit *átkarol az Isten*. Ez lesz az az állapot, amikor és ahol a szavak elégtelenül közelítik meg a lélek tartalmát. Innen viszont az utak nem kifelé és nem elfelé, hanem befelé és felfelé visznek. Az élet terhei nem lesznek könnyebbek, csupán az értelmük változik meg. Innét kezdve megváltozik a téma, átalakulnak a kifejezőeszközök. Olescher Tamás püthagoreusként szemlél: csak egész és pozitív számokat ismer, ezek segítségével ábrázolja az új világot. A formák szigorodnak, a világ színei élénkülnek, a virágok kecsesebbé válnak, mert az élet élni akar. Ebben a világrendben nincs helye törtszámoknak, se negatív számoknak, itt nincs nulla. A diabolikus hívság helyett a világ össze- és egybetart. A geometriai formák nem a mérnö-

**Portrék Olescher Tamásról, 1–2., 1987, Budapest (Pácser Attila fotója);
Portré 3., 1986–87 kl. (fotós ismeretlen)**

Olescher & Multi Média Színház,
embléma, 1990-es évek

ki asztról kerültek a vászonra, hanem az archaikus ember kozmikus érzékeléséből, amelyek telítődtek hitbéli jelentéssel. A kereszt hordozza az univerzum értelmét. Így kapcsolódik össze Olescher festői világában az örök és a változó, a véges és a végtelen. A merev szerkezetek így telítődnek színes és elragadó élettel.

Olescher Tamás nagyon vágyott arra, hogy érett, hittel átítatott műveit albumba rendezze. *Ajándék* című albuma 2021-ben az év első hónapjaiban jelent meg. Így teljesült vágya. Az életművet méltatók tisztelttel, mély megértéssel tárták fel a pályafutás értékeit.

Azok, akik közelebbről ismerték Olescher Tamást, vele együtt élték meg a betegség okozta szenvedést, és látták azt a rendkívüli fegyelmet, ahogy küzdött, és viselte sorsát. A betegség végül mégis legyőzte, de itt hagyta az *Ajándékot* és emlékül a lélek csendességét és békéjét.

OLESCHER TAMÁS, Vidám erdő, 1988,
vegyes technika, akril, papír, kb. 500×500 cm

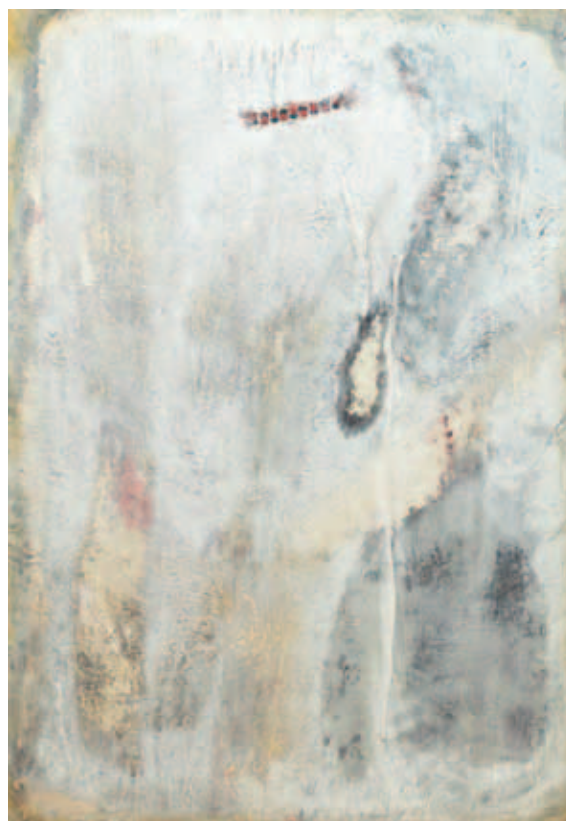

OLESCHER TAMÁS, Cím nélkül, Párok sorozat, 1984, gouache, fa, 100×70 cm

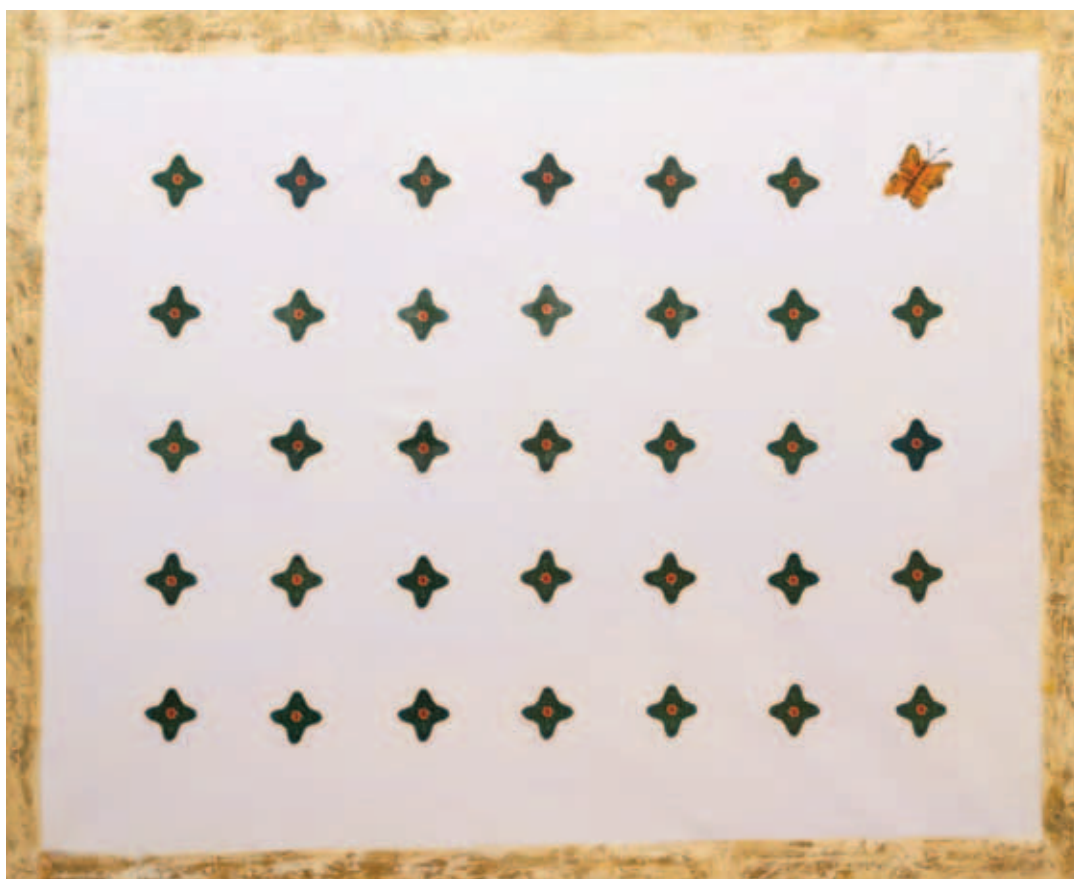
OLESCHER TAMÁS, Cím nélkül, Párok sorozat, 1986, akril, vászon, 160x60 cm

OLESCHER TAMÁS, Über Ihnen Ehebett (Az Ön házastársi ágya fölé), 1986, akril, papír, 80x124 cm

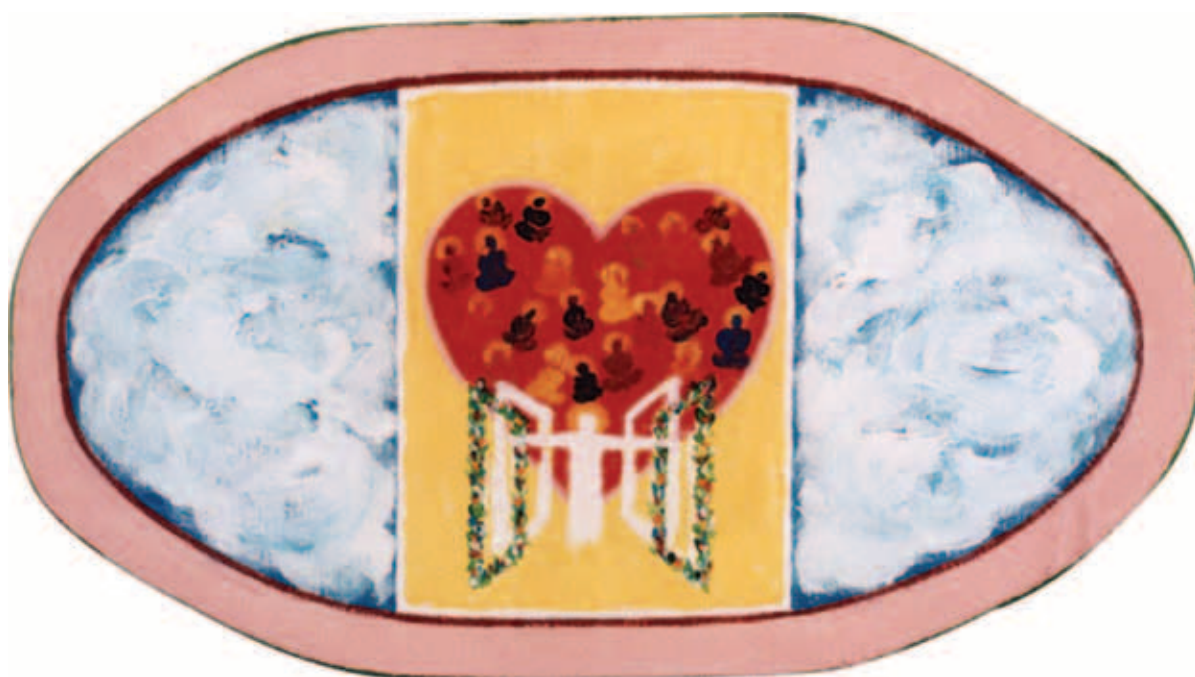

OLESCHER TAMÁS, *Rosa canina*, 1993, akril, vászon, 80×100 cm; *Azalea*, 1993, akril, vászon, 100×125 cm

OLESCHER TAMÁS, Széles út, keskeny út, 2001, akril, fa, 16×28 cm;
Terejtés lelet, 1994, akril, vászon, 140×180 cm

OLESCHER TAMÁS, Az esztendők óriáskerékén II. (1 Kor 15,57), 2002–2004, akril, fa, 65×60 cm;
Advent, 2005, akril, vászon, fa, 40×40 cm; Áldalak, s imádlak, 1998–2000, akril, fa, 70×70 cm;
Az Úr legyen veletek, 1998–2000, akril, fa, 70×70 cm

OLESCHER TAMÁS, Magyar szentek sorozat (Szent Imre), 2010, akril, fa, 80x35 cm

**OLESCHER TAMÁS, Emléktábla 1956, 2006, akril, vászon, 70×100 cm;
Csendéletek-virágok (Pipacs), 2004, akril, vászon, 70×100 cm**

OLESCHER TAMÁS, Begónia csendélet, 2014, akril, fa, 30x30 cm;
Harmónia sorozat, Jel-Kép az esztendő virágkörében (A Turul Takabányánál), 2018, akril, vászon, 100x100 cm

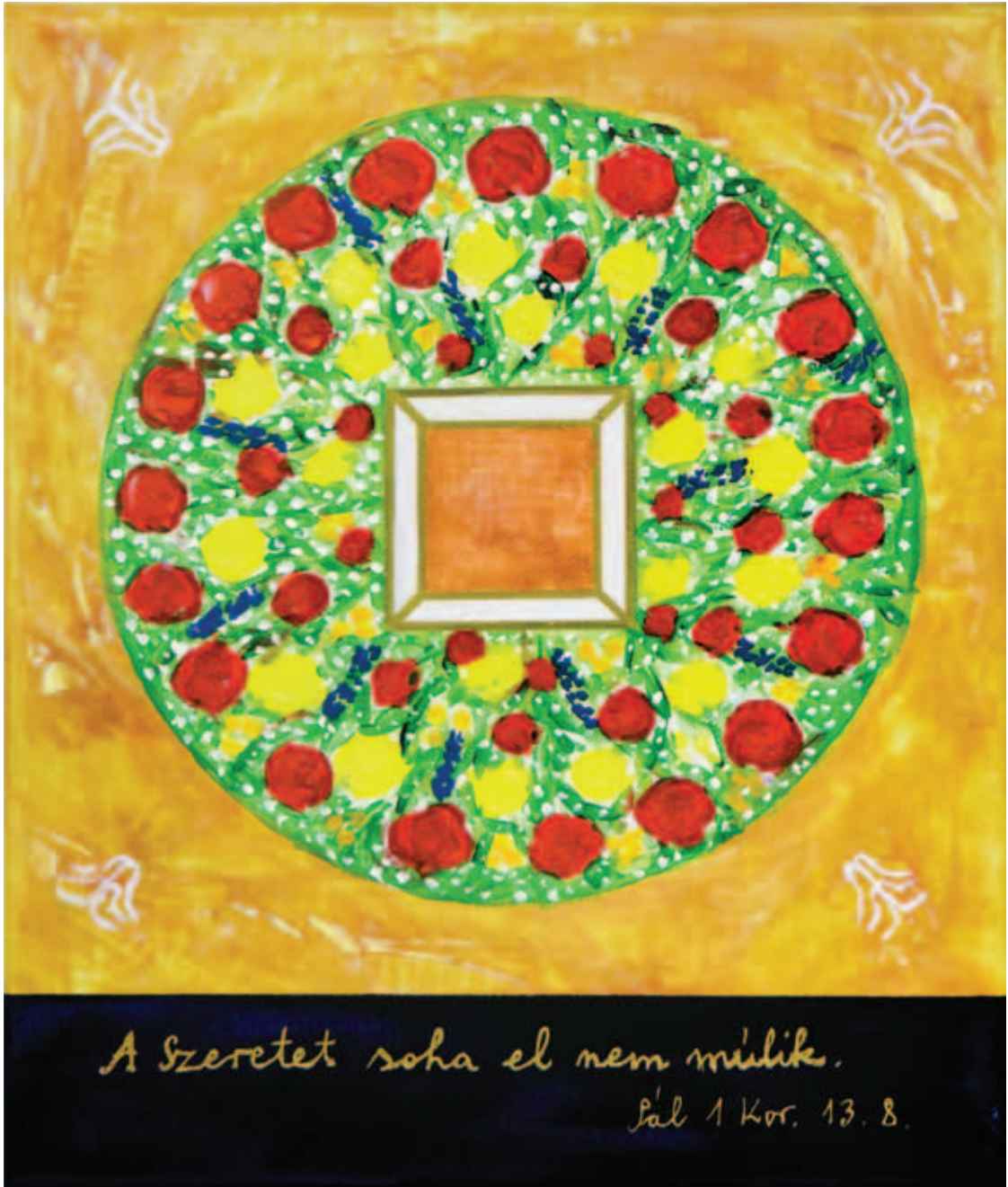
OLESCHER TAMÁS, Napraforgó, Csendéletek-virágok, 2015; Harmónia sorozat (1–4): A tó (Velence tavi táj); A műemlék (Hévízgyörk Árpád-kori római katolikus temploma); A szobor (Szent Gellért szobra az Erzsébet hídnál); A szentély (Hévízgyörk Árpád-kori római katolikus temploma) (4×) 2016; Szeretet-képek sorozat, Szeretet-teljesség, 2021, (6×) akril, vászon, 20×20 cm

OLESCHER TAMÁS, Harmónia sorozat II. (1–6): A hegy (Mátrai táj); A templom (Vérmező a Mátyás templommal); A kolostor (Pálos kolostor a Gellért-hegyen); Tükörkép (Ciszterci templom a Feneketlen-tónál); Hidak (A Lánchíd és a Margit híd a Dunán), (5×) 2016; Ebből lesz számunkra a lélek itala (Borút Szekszárdnál), 2017, (6×) akril, vászon, 100×100 cm

OLESCHER TAMÁS, Szeretet-képek sorozat, Szeretet-lelet, 2021, akril, vászon, 25x20 cm

OLESCHER TAMÁS, A Szent Család – a család szent, 2018, akril, vászon 100x100 cm;
1000/100 lelet, Tájékp csata után, Nekem nem térkép e táj, 2020, akril, papír, 78x108 cm

